

ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก

The depth of the sprite.

นาย จักรกริช ถาวรประดิษฐ์

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตร์บัณฑิต

สาขาวิชาจิตรกรรม ภาควิชาวิจิตรศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2540

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน..... 31285

วัน, เดือน, ปี 22 ก.ย. 2541

เอกสารนี้เป็นเอกสารของสถาบันฯ ใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

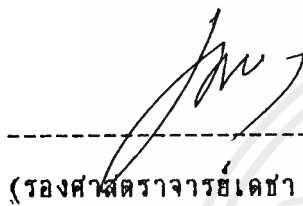
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพงษ์ จุลเสนี้อย์)

คณะกรรมการตรวจศิลปนิพนธ์

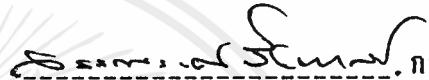
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์เกียรติศักดิ์ ชานนารถ)

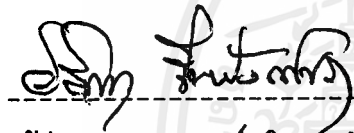
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์เดชา วราชุน)

กรรมการ

(อาจารย์สรตมรงค์ สิงทเสนี)

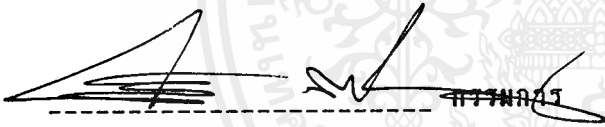
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อลิตา จันนังเพ็ชร)

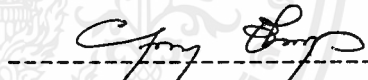
กรรมการ

(อาจารย์สมทมาศ มาอ่อน)

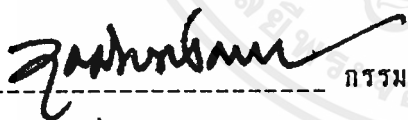
กรรมการ

(อาจารย์กัญญา คำโสภัก)

กรรมการ

(อาจารย์ยุพา ชิงกุล)

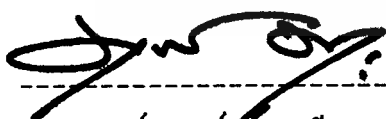
กรรมการ

(อาจารย์วุฒิกร คงคา)

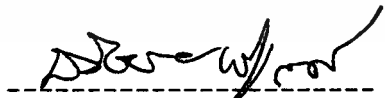
กรรมการ

(อาจารย์สุรพงษ์ สมสุข)

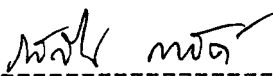
กรรมการ

(อาจารย์อนุพงษ์ คชาชีวะ)

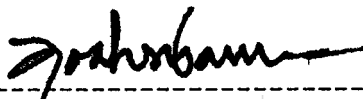
กรรมการ

(อาจารย์ชัชชัย พันธุ์สวัสดิ์)

กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์รสนิน กาสัต)

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์

(อาจารย์วุฒิกร คงคา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์

ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก

ชื่อนักศึกษา

นาย จักรกริช ดาวประดิษฐ์

สาขาวิชา

จิตรกรรม

ภาควิชา

วิจิตรศิลป์

ปีการศึกษา

2540

บทคัดย่อ

ในสังคมปัจจุบัน มีเรื่องราวปัญหามากมายที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตของมนุษย์ เช่น ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ ครอบครัว เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าว มนุษย์มักเก็บงำอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อสภาพสังคมที่เลวร้ายเหล่านี้ไว้ภายใต้ส่วนลึกของจิตสำนึก โดยไม่สามารถแสดงออกมาได้ทั้งหมด เนื่องจากมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คอยกำหนดควบคุมพฤติกรรมจึงก่อให้เกิดสภาวะที่รู้สึกอึดอัด บีบคั้น เก็บกด กัดดัน ต่อสภาวะแวดล้อมที่ตนต้องเผชิญอยู่ ทำให้ในบางครั้ง มนุษย์ได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ ก้าวร้าว รุนแรง ออกมา โดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว เพื่อเป็นการตอบสนองของความต้องการ ของอารมณ์ภายใต้จิตสำนึกนั่นเอง

ข้าพเจ้าเองเป็นบุคคลหนึ่งที่ตกอยู่ในสภาวะดังกล่าวและยากที่จะหลุดพ้น จึงนำสภาวะอารมณ์ เหล่านั้นแปรสภาพผ่านกระบวนการทำงานทางศิลปะออกมาเป็นผลงานศิลปนิพนธ์ ชุดนี้

คำนำ

เอกสารฉบับนี้ จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อประกอบการทำศิลปนิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ ส่วนลึกภายใต้จิตสำนัก (The depth of the sprite) ” โดยมีความมุ่งหมายสำคัญที่จะแสดงถึงความเป็นมาของแนวความคิด วิธีการดำเนินการวิเคราะห์การสร้างผลงานตลอดจนการพัฒนาผลงาน ศิลปกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นในระหว่างการทำศิลปนิพนธ์

ข้าพเจ้าหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาศิลปกรรมในแนวทางเดียวกันกับข้าพเจ้า

๒

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของ ผู้มีพระคุณและผู้มีอุปการะคุณ แก่ข้าพเจ้า ซึ่งได้ให้การศึกษา อบรมสั่งสอน และช่วยเหลือข้าพเจ้าด้วยดีมาตลอด อีกทั้งบรรดา คณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความคิดและสติปัญญาอันดี จนศิลปนิพนธ์ชุดนี้ได้รับความสำเร็จลุล่วง ด้วยดี

จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	2
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตของโครงการ	3
บทที่ 2	
ที่มาความบังคืดใจและแนวความคิดสร้างสรรค์	4
อิทธิพลเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	6
แนวความคิด	8
บทที่ 3	
การดำเนินงาน	9
ขั้นตอนการศึกษาหาข้อมูล	9
การนำข้อมูลเข้าสู่วิชาการสร้างสรรค์	9
เทคนิควิธีการสร้างสรรค์	17
ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน	17
บทที่ 4	
วิเคราะห์องค์ประกอบศิลป์และการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์	18
วิเคราะห์ทัศนธาตุ	18
การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์	19
บทที่ 5	
บทสรุป	21
บรรณานุกรม	28
ประวัติการศึกษา	29

สารบัญภาพ

หน้า

อิทธิพลทางศิลปกรรม

ภาพผลงาน โคโคชก้า ออสการ์ (Oskar Kokoschka)	6
ภาพผลงาน แจ็คสัน พอลล็อค (Jackson Pollock)	7
ภาพร่างหาโครงสร้าง	10
ภาพร่างผลงานจริง	13

ภาพผลงานศิลปนิพนธ์

ส่วนลึกลงใต้จิตสำนึก	หมายเลข 1	22
ส่วนลึกลงใต้จิตสำนึก	หมายเลข 2	23
ส่วนลึกลงใต้จิตสำนึก	หมายเลข 3	24
ส่วนลึกลงใต้จิตสำนึก	หมายเลข 4	25
ส่วนลึกลงใต้จิตสำนึก	หมายเลข 5	26
ส่วนลึกลงใต้จิตสำนึก	หมายเลข 6	27

บทที่ 1

บทนำ

มนุษย์ทุกคน ล้วนมีอารมณ์ที่เกิดขึ้นในจิตใจของตนตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้เผชิญอยู่ในสังคม อารมณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งมีทั้งอารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง เกลียด กังวล ดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น ฯลฯ ได้ถูกเปิดเผย สำแดงออก ให้มนุษย์ด้วยกันได้รับรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นสำคัญ รวมไปถึงพื้นฐานทางจิตใจ และประสบการณ์ของแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันด้วย

การควบคุม เก็บงำหรือปลดปล่อยอารมณ์ดังกล่าว จึงเป็นสภาวะปกติที่ปรากฏอยู่ในพื้นฐานพฤติกรรมของมนุษย์โดยทั่วไป ในที่นี้การปลดปล่อยอารมณ์เป็นการระบายออกที่แตกต่างกันไปตาม สภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของแต่ละคน ในบางคนอาจจะเก็บความรู้สึกโกรธมานานจนระเบิดขึ้นกับการทำลายสิ่งของ แต่ในบางคนอาจเก็บความรู้สึกโกรธมากกว่า แต่กลับนิ่งเฉย เป็นต้น

สำหรับในทางศิลปะแล้ว การระบายออกซึ่งความเก็บงำไว้ในจิตใจนั้น เป็นหนทางหนึ่งของการสำแดงพลังทางอารมณ์แง่หนึ่ง และเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างสรรค์งานศิลปะ โดยผู้สร้างงานจะปล่อยให้จิตได้สำนึกที่เก็บงำเรื่องราวต่าง ๆ จากสิ่งรอบตัว ปรากฏออกมา แสดงเป็นพลังทางอารมณ์ ซึ่งถูกระบายออกอย่างอิสระ เมื่อผลงานสำเร็จ และเป็นที่น่าพอใจแล้ว อารมณ์ที่เก็บงำของผู้สร้างที่ถูกถ่ายทอดออกมา ก็จะหมดลง.

ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าที่จะกล่าวต่อไปนี้ จะเน้นถึงภาวะอารมณ์ที่ถูกบีบคั้นและทำให้ข้าพเจ้าเก็บงำความรู้สึก โกรธ เกลียดชัง สลดหดหู่ และน่าสะพรึงกลัวต่อสภาวะทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ อันเป็นความสะเทือนใจอย่างรุนแรงที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวของข้าพเจ้า

ความเป็นมาและความสำคัญ

อารมณ์ต่างของมนุษย์นั้น สามารถกล่าวได้ว่ามีสาเหตุมาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ รวมไปถึงสภาวะจิตใจและประสบการณ์ของมนุษย์เองด้วยการกำเนิดอารมณ์ต่าง ๆ นั้น ย่อมต้องแตกต่างกันไปแต่ละบุคคลและแต่ละสิ่งแวดล้อมที่จะกำหนดบทบาท กฎเกณฑ์ของบุคคลนั้น ๆ ให้มีขอบข่ายในการแสดงออกได้มากแค่ไหน

บางครั้งเราจึงเห็นว่า มนุษย์บางกลุ่มสามารถแสดงอารมณ์อย่างหนึ่งในสถานที่หนึ่งได้ แต่ในขณะที่เดียวกันมนุษย์กลุ่มเดิมก็ไม่อาจแสดงอารมณ์แบบเดิมในสถานที่อีกแห่งหนึ่งได้ จะเห็นได้ว่ากฎเกณฑ์ของสิ่งแวดล้อมเป็นตัวจักรสำคัญในการกำหนดบทบาทการแสดงออกของมนุษย์ แต่กฎที่ตายตัวสำหรับมนุษย์ คือ เมื่อมีการเก็บงานถึงขีดสุด มนุษย์จำเป็นต้องระบายออกมาซึ่งสิ่งที่อึดอัดอยู่ในจิตใจ ไม่ว่าจะอารมณ์นั้นจะเป็นอารมณ์ชนิดใดก็ตาม

ข้าพเจ้าตระหนักถึง การเก็บงานและการระบายออกของอารมณ์มนุษย์ รวมไปถึงความสำคัญ กับผลกระทบของอารมณ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและการสร้างกฎเกณฑ์ควบคุมอารมณ์ของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อจิตใจของมนุษย์รวมถึงการเน้นคุณค่าในการแสดงออกถึงอารมณ์ของมนุษย์ ในภาวะที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

เพื่อเป็นการบันทึกอารมณ์ในช่วงสภาวะหนึ่งของข้าพเจ้าเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมรอบข้าง แสดงออกถึงภาวะอารมณ์ที่กดดัน บีบคั้น หดหู่ อึดอัด และเป็นการปลดปล่อย ผ่อนคลายระบายออกซึ่งอารมณ์ทางจิตได้สำนึกด้วย

เพื่อให้มนุษย์ได้ตระหนักถึงการเก็บงำอารมณ์และการปลดปล่อยอารมณ์ในภาวะที่เหมาะสม

ขอบเขตของโครงการ

ขอบเขตของเนื้อหาในผลงานข้าพเจ้า แสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกภายในส่วนตัวที่มีผลต่อสภาวะแวดล้อมในขณะนั้น ๆ โดยเน้นการแสดงออกในเรื่องอารมณ์ต่าง ๆ เช่น อารมณ์ที่หดหู่ อึดอัด กดดัน บีบคั้นต่อสภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ ในรูปแบบของงานการสำแดงพลังทางอารมณ์ (Expressionism) โดยเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบขนาดประมาณ กว้าง 1.5 x ยาว 2.0 เมตร แสดงออกในเรื่องของฝีแปรงขนาดใหญ่และรุนแรง ประกอบกับโทนสีมืดทึบ เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศภายในผลงานให้มีความรู้สึกดังกล่าว โดยใช้รูปทรงคนที่บิดเบี้ยว ผิดแปลกไปจากความเป็นจริงมาเป็นสื่อในการแสดงออกทางด้านความรู้สึก

บทที่ 2

ที่มาแรงบันดาลใจและแนวความคิดสร้างสรรค์

จากความรู้สึกที่ตระหนักถึงภาวะการเก็บงำและปลดปล่อยอารมณ์ของมนุษย์ดังกล่าว ผวนกับภาวะทางอารมณ์ของข้าพเจ้าต้องการแสดงออก จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างผลงานจิตรกรรมชุดนี้ขึ้นมา

พื้นฐานทางอารมณ์ของข้าพเจ้า จะมีพฤติกรรมการแสดงออกโดยปกติเหมือนกับคนทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ ข้าพเจ้าจะรู้สึกสะเทือนใจต่อสภาพสังคมเป็นสิ่งสำคัญ และด้วยกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสิ่งแวดล้อม มิอาจทำให้ข้าพเจ้าสามารถปลดปล่อยส่วนลึกจิตใต้สำนึกออกมาโดยอิสระได้ ก่อให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกมาในอารมณ์ความรู้สึก ที่กร้าวร้าว บีบคั้น กดดัน ต่อสภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่⁽¹⁾ พฤติกรรมของร่างกายเกือบทั้งหมดนี้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในเป็นเบื้องแรก ดังเช่น ซิกมันด์ ฟรอยด์ ได้คิดเรื่องของร่างกายในรูปพลังงานว่าแบ่งได้กว้าง ๆ เป็น 2 ประเภท คือ พลังงานทางกาย ซึ่งได้แก่พลังงานที่ใช้ในการเคลื่อนไหววิริยาบท และดำเนินระบบต่าง ๆ ของร่างกายและพลังจิตจะเป็นผู้ควบคุมการ กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของร่างกายทั้งหมด พลังงานจิตจะคงที่และไม่มีการไหลไป หรือสร้างใหม่ขึ้นมาได้ “ฟรอยด์” แบ่งจิตของคนออกเป็น 3 ส่วน

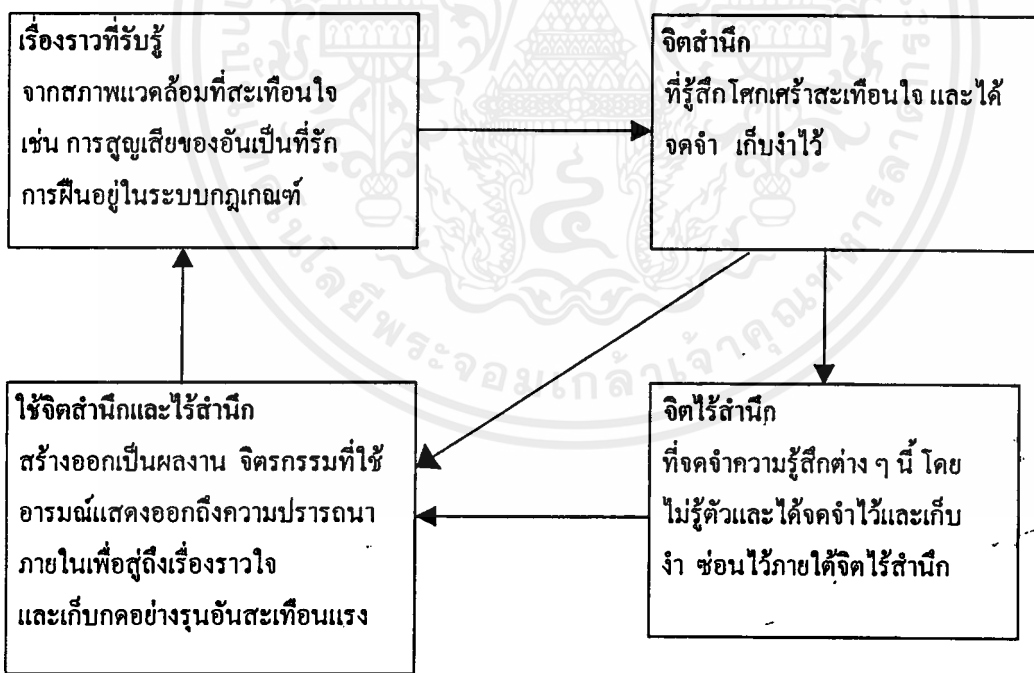
จิต (Mind) คือ สิ่งที่มีหน้าที่รู้คิดและนึก

จิตสำนึก (Conscious) คือ ภาวะที่จิตตื่นและสำนึกตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย

จิตกึ่งสำนึก (Unconscious) คือ ความคิด ความรู้สึก และพลังผลักดัน ซึ่งถูกเก็บกดไว้ในจิตใจโดยไม่รู้ตัวแม้จะพยายามนึกอย่างไรก็ไม่ออก จากอิทธิพลทางความคิดในเรื่องจิตของซิกมันด์ ฟรอยด์ ทำให้ข้าพเจ้าตระหนักถึงภาวะของจิตใจในลักษณะต่าง ๆ ที่มีผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีกฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีเป็นสิ่งที่ควบคุม พฤติกรรมมนุษย์ และปิดกั้นอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงไว้ โดยไม่สามารถแสดงออกมาได้ทั้งหมด จึงเก็บงำอารมณ์ความรู้สึกบางส่วนไว้ในส่วนลึกของจิต

สำนึกของแต่ละบุคคล ข้าพเจ้าเป็นบุคคลหนึ่งที่ไม่สามารถหลุดพ้นจากกฎเกณฑ์เหล่านั้น ประกอบกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของข้าพเจ้า ซึ่งมีแต่เรื่องราวที่ส่งผลต่อ สภาวะจิตสำนึกทั้งทางตรงและทางอ้อม ตัวอย่าง เช่น เรื่องราวการสูญเสียอันเป็นที่รัก ไปโดยไม่มีวันได้กลับคืนมา และการฝืนกระทำในสิ่งที่ขัดต่อความรู้สึกของตนเอง สิ่ง เหล่านี้ ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก หดหู่ โกรธ อึดอัด กัดค้น ฯลฯ ในสภาพแวดล้อม ข้าพเจ้าจึงนำเรื่องราวต่าง ๆ ที่รับรู้และรู้สึกรวมไปถึงจดจำ โดยการทำงานด้วยจิตทั้ง 3 ระดับดังที่พรอศคกล่าวไว้ นั่นก็คือ การใช้จิตปกติ ทำหน้าที่รับรู้ และใช้จิตสำนึก สร้าง ความรู้สึกที่สัมพันธ์กับเรื่องราวภายนอกที่รับมาผสมผสานกับจิตได้สำนึก ที่จดจำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่รู้ตัวแทนต่อออกมาเป็น ผลงาน จิตรกรรมที่แสดงความอิสระของจิตทั้ง 3 ระบบ ดังแผนภูมิ ต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงการทำงานของจิตทั้ง 3 ระดับ

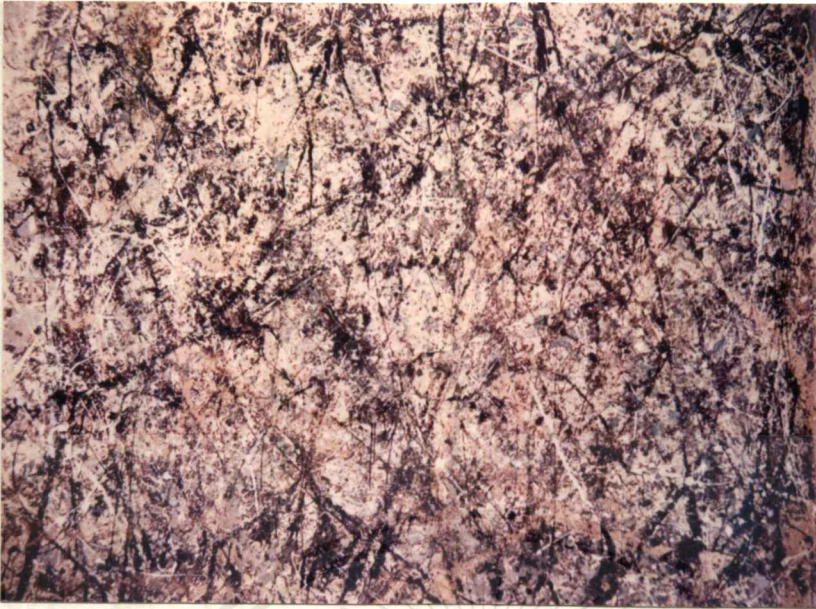
(1)รศ. ขนิษฐา วิเศษสาร จิตวิทยาทั่วไป 2533 หน้า 75

อิทธิพลเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ภาพผลงาน โทโคชก้าออสการ์ (Oskar Kokoschka)

(2) โทโคชก้าออสการ์ (Oskar Kokoschka) เป็นจิตรกรชาวออสเตรียนซึ่งได้สร้างงานศิลปะในระหว่าง ค.ศ. 1908-1914 ด้วยลักษณะแบบ ลัทธิการแสดงออกพลังทางอารมณ์ (Expressionism) เป็นการแสวงหาวิธีการที่ประทับใจด้วยลักษณะบิดเบือน และเน้นให้ดูแปลกใจจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นที่เกี่ยวกับสีหรือเส้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการละทิ้งธรรมชาติ ลัทธิความประทับใจแสงสี (Impressionism) ออก

(3) ภาพผลงาน แจ็คสัน พอลล็อค (Jackson Pollock)

จิตรกรชาวอเมริกันคนสำคัญสัทธิการแสดงออกพลังทางอารมณ์ แบบนามธรรม (Abstract Expressionism) กล่าวถึงจุดสำคัญของการสร้างงานว่า งานจิตรกรรม มักจะแสดงออกอย่างตรงไปตรงมาโดยต้องการแสดงความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าแสดงเรื่องอื่นใด เมื่อต้องการระบายสี ข้าพเจ้าสังเกตว่า ตัวเองรู้สึกถึงอะไร และจะต้องสามารถควบคุมการไหลของสี ดังนั้นเท่ากับไม่มีการเริ่มต้นและไม่วันสิ้นสุด ขณะทำงานไม่มีความรู้ใดในสิ่งที่ทำ เพียงเสี้ยวเวลาหนึ่ง “ กลับเข้าสู่จิตสำนึก ” จึงทำให้เกิดความสำนึกถึงสิ่งที่ได้ทำมาแล้ว หลังจากนั้นจะไม่แต่งแก้หรือทำลายจินตนาการนั้น ๆ เพราะว่าจิตรกรรมมีชีวิตอยู่ในตัวของมันเอง ภารกิจ คือ การนำชีวิตนี้ออกมา มันจะบังเกิดความเสียหาย หากสูญเสียความสัมพันธ์กับผลงานในระหว่างทำ แต่ถ้าหากยังคงดำรงความสัมพันธ์นี้ไว้จนกระทั่งทำงานเสร็จ ผลงานที่ออกมาจะเต็มไปด้วยลีลาของ ความประสานสัมพันธ์อันงดงามยิ่ง

---

(2) น. ณ ปากน้ำ ความเข้าใจในศิลปะ 2531 หน้า 234

(3) กัจจกร สุนพงษ์ศรี ศิลปะสมัยใหม่ 2528 หน้า 318, 320

(4) ลัทธิเซอร์เรียลลิซึม (Surrealism)

ศิลปะของกลุ่มเซอร์เรียลลิซึม คือ การแสดงออกอย่างเสรีของจิตไร้สำนึกอย่างบริสุทธิ์ ปราศจากสติควบคุม ซึ่งบุคคลแสดงทางการพูด การเขียน หรือด้วยวิธีการอื่น ๆ เป็นหน้าที่ของจิตโดยตรงที่ชักนำด้วยความคิด ปราศจากการปฏิบัติตามเหตุผลและนอกเหนือไปจากสุนทรียภาพความงามของศิลปะ แนวเซอร์เรียลลิซึมนี้เป็นความงามที่เกิดจากความสันตะเทือน ปวดร้าวที่เกิดกับมนุษย์

แนวความคิด

ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกทางสภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่อัดอัด บีบคั้น หดหู่ กดดันต่อสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะทางจิตสำนึกของข้าพเจ้าทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อว่าการทำงานศิลปะนั้น เป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นการปลดปล่อยและผ่อนคลายอารมณ์ ภายใต้จิตสำนึกได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง

บทที่ 3

การดำเนินงาน

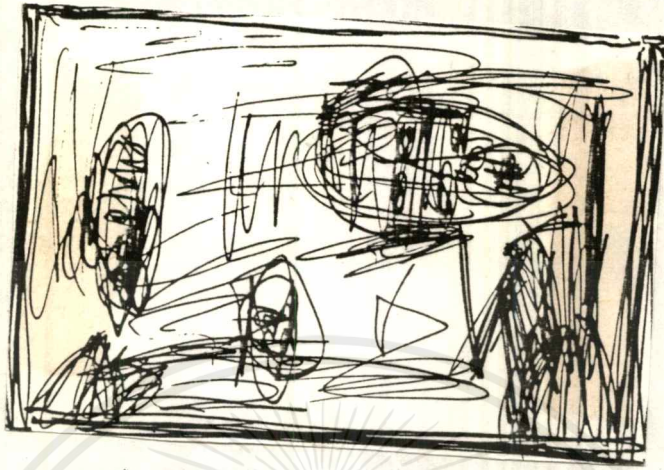
ขั้นตอนการศึกษาหาข้อมูล

- ค้นคว้าข้อมูลทางด้านเนื้อหาจากบทความและหนังสือทางวิชาการต่าง ๆ
- ศึกษารูปแบบและวิธีการนำเสนอศิลปะของศิลปินในอดีต ที่มีแนวความคิดใกล้เคียงกันกับข้าพเจ้า ซึ่งจะสามารถทำให้มองภาพรวมของผลงาน ได้ชัดเจนขึ้น
- ใช้ประสบการณ์อารมณ์ ความรู้สึกโดยตรง สร้างผลงาน

การนำข้อมูลเข้าสู่วิธีการสร้างสรรค์

เริ่มจากการสร้างภาพร่าง หาโครงสร้างโดยรวม สร้างเป็นรูปทรงคนขึ้นภายในผลงานและใช้รูปทรงคนเป็นสื่อแทนความรู้สึก หลังจากได้โครงสร้างที่แน่นอนแล้ว จึงนำโครงสร้างเหล่านั้นมาระบายสี เข้าสู่การสร้างภาพร่างของผลงานจริง

ภาพร่างหาโครงสร้าง

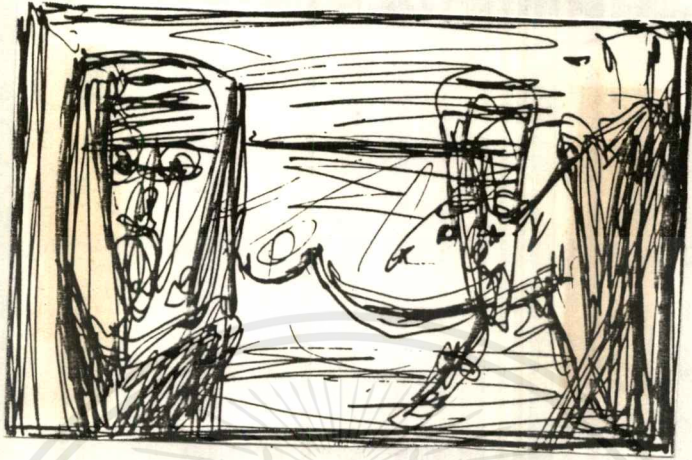

ภาพร่าง (1)

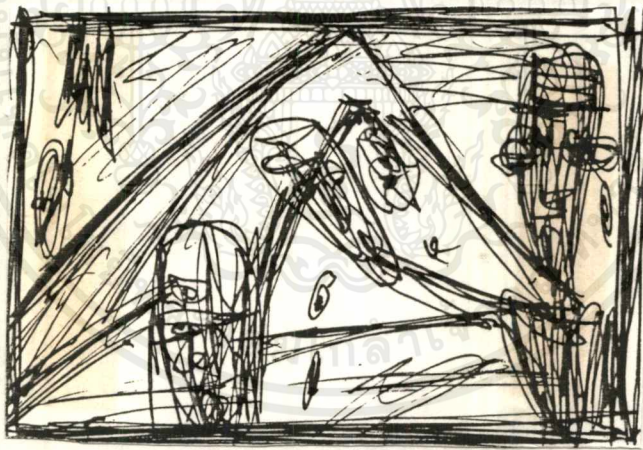

ภาพร่าง (2)

ภาพร่างหาโครงสร้าง

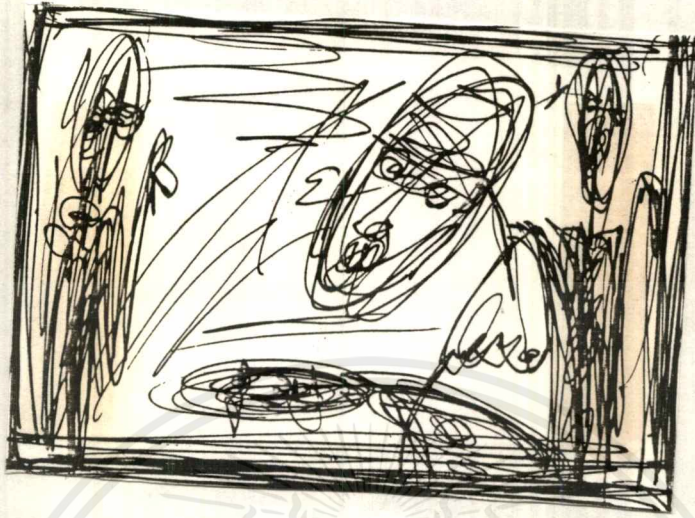

ภาพร่าง (3)

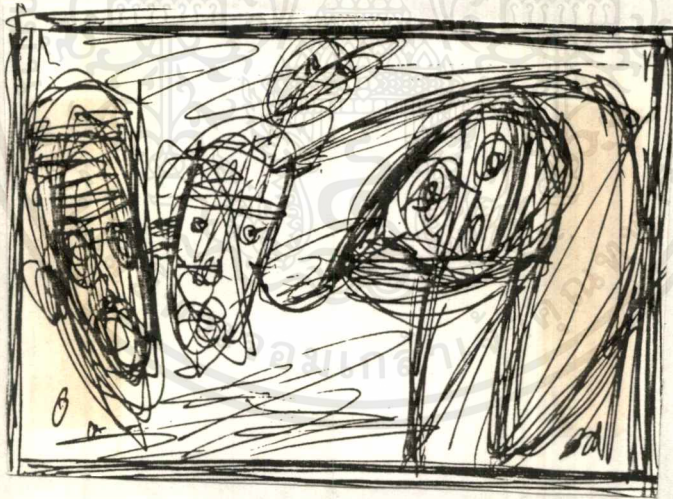

ภาพร่าง (4)

ภาพร่างหาโครงสร้าง

ภาพร่าง (5)

ภาพร่าง (6)

ภาพร่างผลงานจริง

ภาพร่าง

1

2

(1) การสร้างภาพร่างในระยะแรก เริ่มจากการนำรูปทรงคนครึ่งตัวมาเป็นสื่อแทนความรู้สึก ภายในผลงานโดยเน้นการแสดงออกทางอารมณ์ทางสีหน้า

ภาพร่างผลงานจริง

ภาพร่าง (3)

ภาพร่าง (4)

ภาพร่างผลงานจริง

ภาพร่าง (5)

ภาพร่าง (6)

(2) การสร้างภาพร่างในระยะที่สอง เปลี่ยนจากรูปทรงคนครึ่งตัว เพิ่มเติมเป็นรูปทรงคนเต็มตัวในการสื่อแทนความรู้สึก

ภาพร่างผลงานจริง

ภาพร่าง (7)

ภาพร่าง (8)

- (3)การสร้างภาพร่างในระบะที่สดุท่าย ข้าพเจ้าสร้างอากัปกิริยาท่าทางการแสดงออกของรูปทรงคนให้มากขึ้น และเปลี่ยนสีของพื้น หลังให้มีโทนสีที่ทึบขึ้นกว่าในสองระบะแรก

เทคนิควิธีการสร้างสรรค์

การสร้างผลงานชุดนี้ ข้าพเจ้าใช้กรรมวิธีทางงานจิตรกรรม โดยใช้เทคนิคสีน้ำมันและใช้ฝีแปรงที่มีขนาดใหญ่ เพื่อการระบายลงไปได้พื้นที่กว้างและแสดงพลังทางอารมณ์ออกมาได้เต็มที่

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

1. กำหนดเส้นโครงสร้างทั้งหมดของภาพแล้วจึงสร้างรูปทรงคน โดยใช้สีน้ำมันระบายบาง ๆ ทิ้งไว้ให้แห้งพอประมาณ จึงระบายทับด้วยสีคำอีกครั้งหนึ่ง
2. เขียนพื้นหลัง ด้วยสีที่มีน้ำหนักเข้ม เช่น สีน้ำเงิน แดง ม่วง เขียว ให้ประสานกลมกลืนกัน ในบางที่จะใช้เนื้อสีที่มีปริมาณมาก
3. ระบายรายละเอียดเพิ่มเติมลงไปในรูปแบบทรงคน เช่น ตา จมูก หู ปาก ฯลฯ และผสมผสานสีของพื้น หลังแทรกลงไปในรูปแบบทรงคนอีกครั้งหนึ่ง
4. ใช้สีที่มีน้ำหนักอ่อน เช่น สีเหลือง ขาว ส้ม ปาด-ป้ายเป็นเส้นยาวและสั้นลงไปในส่วนที่เป็นพื้นหลัง เพื่อให้รูปทรงคนมีความเคลื่อนไหวที่รุนแรง

บทที่ 4

วิเคราะห์องค์ประกอบ

ข้าพเจ้าสร้างงาน โดยใช้รูปทรงคนเป็นสื่อหลักของภาพ โดยเน้นการแสดงออกทางสีหน้าของคน และท่าทางต่าง ๆ ที่มีอาการบิดเบี้ยว ไม่เหมือนจริง สร้างบรรยากาศภายในภาพด้วยสีมืดทึบ ให้ตัดกับรูปทรงคน ที่มีน้ำหนักอ่อนกว่าพื้นหลัง โดยมีการสร้างรูปทรงหลังให้ปรากฏอยู่ข้างใดข้างหนึ่งของภาพ บางครั้งอาจกำหนดให้อยู่บริเวณตรงจุดกึ่งกลางของภาพ และจัดวางรูปทรงคนทับซ้อนกันลงไป และเน้นรูปทรงคนที่เป็นประธานของภาพให้มีขนาดใหญ่เกือบเต็มพื้นที่ใบ เพื่อแสดงออกถึงภาวะอารมณ์ที่รู้สึก อึดอัด บีบคั้น กดดันภายในผลงาน

วิเคราะห์ทัศนธาตุ

(1) รูปทรง (Form) เกิดจากการใช้เส้นและสีแปร่ง สร้างรูปทรงคนขึ้นมาในลักษณะบิดเบี้ยววางทับซ้อนกัน ภายในรูปทรงของตัวคนนั้น จะมีเส้นและสีแปร่ง ปาดป้ายไปมา แสดงกลิ่นเนื้อที่ผิดแปลกไปจากความเป็นจริง

(2) สี (Color) ข้าพเจ้าใช้สีเป็นน้ำหนักที่เข้มจัดจนเกือบดำ เช่น สีม่วง น้ำเงิน เขียว แดง ผสมผสานกันเพื่อสร้างบรรยากาศภายในงานให้รู้สึก หดหู่ ลึกลับ กดดัน อึดอัด และใช้สีที่มีน้ำหนักอ่อน เช่น เหลือง ขาว ส้ม ระบายลงในบางส่วน

(3) เส้น (Line) ข้าพเจ้าสร้างความเชื่อมต่อระหว่างรูปทรงหนึ่งไปสู่อีกรูปทรงหนึ่ง และมีการปาด-ป้ายไปมาทั้งเส้นเล็กและเส้นใหญ่ตามความเหมาะสม เพื่อให้เหมือนกับมีการเคลื่อนไหวภายในผลงาน

(4) น้ำหนัก (Value) เกิดจากการทับซ้อนกันของสี เช่น สีแดง น้ำเงิน ม่วง เขียว ในส่วนที่เป็นพื้นหลังจะมีน้ำหนักเข้มดำ แต่ในส่วนที่แสดงรูปทรงคนจะมีน้ำหนักอ่อนกว่าพื้นหลัง

(5) พื้นผิว (Texture) เกิดจากการทับซ้อนกันของปริมาณเนื้อสี

(6) พื้นที่ว่าง (Space) มีความสำคัญซึ่งจะช่วยทำให้ รูปทรงกลมคนมีความเด่นชัดขึ้นและภายในพื้นที่ว่างเหล่านั้นต่างก็มีรอยปาด ป้ายของสีแปร่งที่แสดงออกอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวขึ้น

การพัฒนาผลงานและการสร้างสรรค์

ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข (1)

การทำงานในช่วงแรก ความรู้สึกค่อนข้างจริงจัง และยึดติดกับภาพร่างมากจนเกินไปประกอบกับผลงานมีขนาดเล็กจึงไม่สามารถแสดงออกในเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกได้เท่าที่ควร ส่วนรูปทรงคนกับพื้นหลังนั้นไม่สามารถทำงานประสานกลมกลืนกันได้ และทิ้งพื้นที่ว่างมากจนเกินไปทำให้ขาดความหนักแน่น ประกอบกับพื้นหลัง ขาดมิติที่จะสร้างบรรยากาศให้ดูลึกได้

ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข (2)

ข้าพเจ้าเพิ่มขนาดของผลงานให้มีขนาดใหญ่ขึ้น มีรูปทรงคนเป็นประธานภายในงานเพียงรูปเดียว แสดงอาการส่ายศีรษะไปมา เน้นการแสดงออกของความรู้สึกในส่วนที่เป็นใบหน้าให้เกิดความรู้สึกที่หดหู่อึดอัด กัดค้น สับสน วุ่นวาย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือพื้นหลังและรูปทรงคนนั้นขาดความเป็นเอกภาพในผลงาน

ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข (3)

ข้าพเจ้าเริ่มนำรูปทรงคนมาจัดวางมากกว่า 2 รูปขึ้นไป โดยจัดทำทางให้ตรงตามความรู้สึกมากขึ้น แก้ไขพื้นหลังให้มีน้ำหนักมากขึ้นและมีระยะที่ลึกซับซ้อนมากกว่าในผลงานสองชิ้นที่ผ่านมา

ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข (4)

ข้าพเจ้าเริ่มปลดปล่อยอารมณ์และการแสดงออกในฝีแปรง ได้อย่างเป็นอิสระมากกว่าในผลงาน 3 ชิ้นแรก แต่แสดงออกมาได้ไม่เต็มที่เทียบเท่ากับภาพร่าง มีสาเหตุมาจากฝีแปรงที่ใช้มีขนาดเล็กจนเกินไป เมื่อเทียบกับสัดส่วนของผ้าใบที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข (5)

ข้าพเจ้าแก้ไขจากภาพร่าง โดยเพิ่มเติมรายละเอียดภายในรูปทรงคนให้มากขึ้น เพื่อคงเค้าโครงเดิมไว้ซึ่งในผลงานชิ้นแรก ๆ นั้น ข้าพเจ้าได้ตัดทอนรูปทรงเกือบทั้งหมดและนำเส้นมาเป็นตัวเชื่อมกันระหว่างรูปทรงหนึ่งไปสู่อีกรูปหนึ่ง เพื่อให้ประสานกลมกลืนกันได้ดีขึ้น

ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข (6)

ในผลงานชิ้นสุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าได้ปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึกทั้งหมดออกมาอย่างอิสระมากขึ้นกว่าผลงานที่ผ่านมาทั้งหมด 5 ชิ้น โดยเฉพาะการแสดงออกของฝีแปรง ข้าพเจ้าแก้ไขผลงานจากภาพร่างเข้าไปในผลงานจริง โดยเพิ่มใบหน้าที่ทับซ้อนกันในบริเวณส่วนที่เป็นศีรษะของรูปทรงคนและมีใบหน้าแสดงอาการ ความรู้สึกที่อัดอัด กดดันนั้นซ่อนไว้ภายในรูปทรงคนอีกชั้นหนึ่ง

บทที่ 5

บทสรุป

จากรยะเวลาในการทำงานนับตั้งแต่ การค้นคว้าหาข้อมูล ตลอดจนลงมือปฏิบัติ งานจริง ทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจถึงขบวนการในการคิดสร้างสรรค์ผลงานและการทำงานกลไกต่าง ๆ ของการตอบสนองสภาวะจิต ในการใช้อารมณ์ความรู้สึกของจิตสำนึกที่ดึงออกมาสร้างเป็นผลงาน ส่วนในตัวผลงานของข้าพเจ้านั้นยังขาดซึ่งเวลาและประสบการณ์ในการทำงานที่น้อยเกินไป จึงทำให้ผลงานไม่สามารถไปถึงจุดที่ตนตั้งเป้าหมายไว้ แต่ข้าพเจ้าก็ได้พอใจในระดับหนึ่ง และเป็นการทำงานที่ข้าพเจ้าได้ค้นพบแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบของตนเองอีกด้วย

ข้าพเจ้าเชื่อว่า การสร้างสรรค์งาน ศิลปะกรรมของข้าพเจ้านั้น ยังต้องดำเนินต่อไปและมีการค้นคว้าเพิ่มเติม ทดลองแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในตัวผลงานให้ดียิ่งขึ้นไป

ภาพผลงาน ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข 1

The depth of the sprite No. 1

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ

Oil on Canvas

ขนาด 130 x 130 เซนติเมตร

ภาพผลงาน ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข 2

The depth of the sprite No. 2

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ

Oil on Canvas

ขนาด 150 x 200 เซนติเมตร

ภาพผลงาน ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข 3

The depth of the sprite No. 3

เทคนิค

สีน้ำมันบนผ้าใบ

Oil on Canvas

ขนาด

150 x 200 เซนติเมตร

ภาพผลงาน ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข 4

The depth of the sprite No. 4

เทคนิค

สีน้ำมันบนผ้าใบ

Oil on Canvas

ขนาด

150 x 200 เซนติเมตร

ภาพผลงาน ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข 5

The depth of the sprite No. 5

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ

Oil on Canvas

ขนาด 150 x 200 เซนติเมตร

ภาพผลงาน ส่วนลึกภายใต้จิตสำนึก หมายเลข 6

The depth of the sprite No. 6

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ

Oil on Canvas

ขนาด 150 x 220 เซนติเมตร

บรรณานุกรม

ขนิษฐา วิเศษสาร. “จิตวิทยาทั่วไป” กรุงเทพมหานคร, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2533

กัจจกร สุนพงษ์ศรี. ศิลปะสมัยใหม่ กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2528

น. ณ ปากน้ำ (ประยูร อุลุชาฎะ). ความเข้าใจในศิลปะ กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์
เมือง

โบราณ, 2531

พิพัฒน์ เพิ่มพูน ภวังค์แห่งจิต วิทยานิพนธ์ศิลปบัณฑิตสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2539

ประวัติการศึกษา

ชื่อ นายจักรกริช ถาวรประดิษฐ์

สถานที่เกิด จังหวัดนครปฐม

วัน/เดือน/ปีเกิด 11 กุมภาพันธ์ 2518

ประวัติการศึกษา

- โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์วิทยา
- โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์วรมหาวิหาร
- วิทยาลัยอาชีวศึกษา นครปฐม
- วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร
- ภาควิชา วิจิตรศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง